

РИНОК ЧИСТОЇ МОНОПОЛІЇ

1. Питання для обговорення

1. Загальні ознаки монопольного ринку.
2. Оптимум монополіста в короткостроковому періоді.
3. Поведінка монополіста в довгостроковому періоді.
4. Держава та монопольний ринок.
5. Цінова дискримінація.

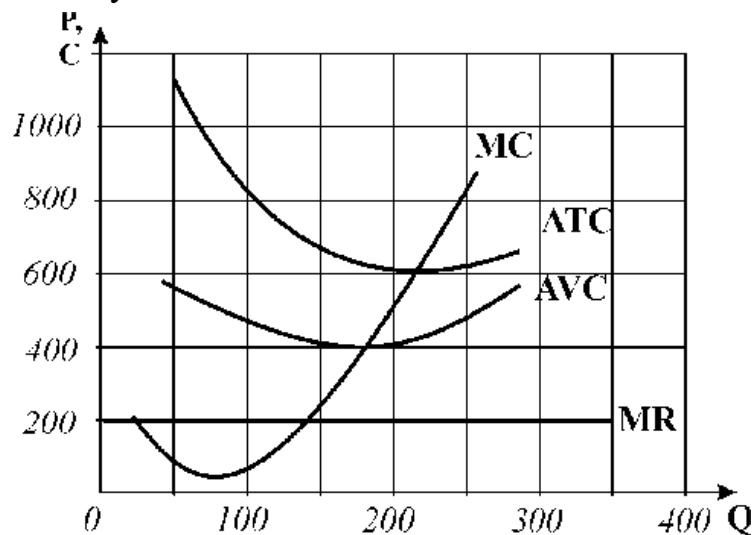
2. Вправи для вирішення

Повторення теми: «РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ»

Задача. 1

Розгляньте графік і дайте відповіді на наступні запитання:

1. Який обсяг продукції вироблятиме фірма ?
2. Яким є результат діяльності фірми ?
3. Що повинно змінитись на ринку, щоб фірма могла отримувати нормальний прибуток ?
4. Що може зробити фірма для покращення результатів своєї діяльності, якщо на ринку не відбудеться жодних змін?

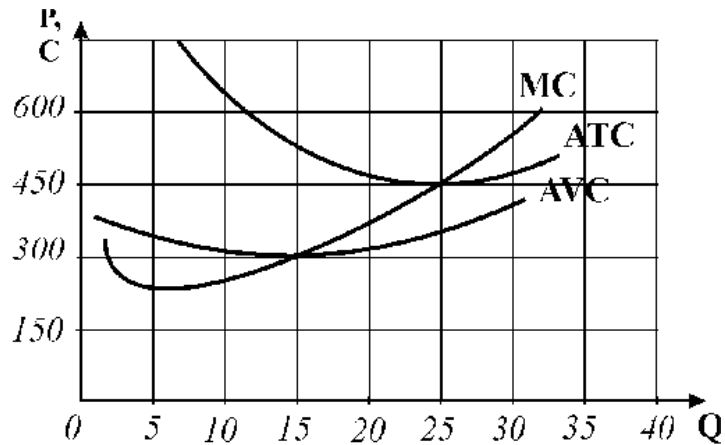
Вирішення:

1. Оптимальне рішення для фірми – припинити виробництво ($Q = 0$);
2. Фірма мінімізує збитки шляхом закриття, оскільки $P < AVC_{\min}$;
3. Ціна повинна зрости до $P = 600$ (ATC_{\min});
4. Намагатися зменшити витрати виробництва.

Задача. 2.

За даними наведеного графіка витрат конкурентної фірми дайте відповіді на наступні запитання:

1. За якого рівня ціни фірма буде беззбитковою ?
2. За якого рівня ціни фірма буде готова зупинити виробництво ?
3. За якого рівня ціни фірма зможе максимізувати прибуток ?
4. За яких рівнів цін фірма може мінімізувати збитки ?
5. Як зміниться пропонування фірми, якщо зростуть ціни енергоносіїв?

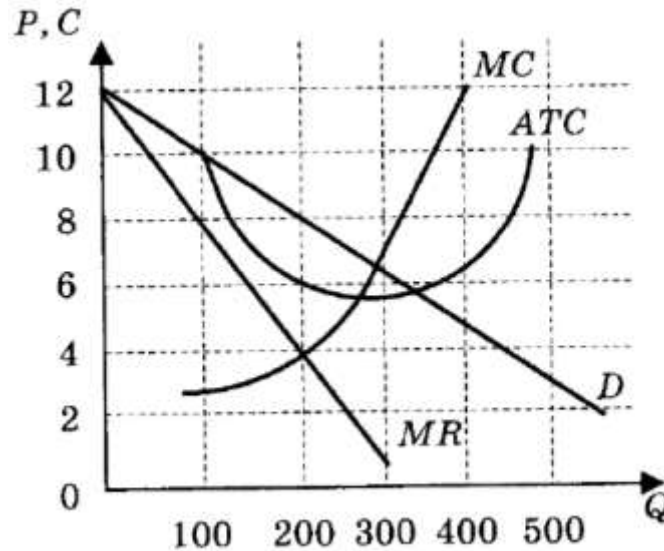
Вирішення:

1. $P = 450$ – в цій точці фірма покриває ATC_{\min} ;
2. $P = 300$ – в цій точці фірма досягає AVC_{\min} ;
3. За всіх $P > 450$;
4. $300 < P < 450$;
5. Крива MC зрушиться вгору-ліворуч, пропонування зменшиться за кожного з рівнів цін.

Задачі на тему: «РИНОК ЧИСТОЇ МОНОПОЛІЇ»

Задача 1. (2)

На рисунку зображені функції попиту, граничної виручки та витрат фірми-монополіста. Вона призначила ціну на свою продукції в розмірі 10 грн. При цьому попит на ринку повністю покривається.

Завдання:

1. Визначене прибуток монополіста за даного рівня цін.
2. Чи максимізує в цій ситуації монополіст свій прибуток ?
3. Якщо ні, то визначте оптимальний план та максимальний прибуток.

Вирішення:

При $P = 10$ обсяг виробництва фірми складе – 100 од. Розрахуємо прибуток:

$$\Pi(Q) = TR(Q) - TC(Q)$$

$$\Pi(100) = TR(100) - TC(100) = 100 \cdot 10 - 10 \cdot 100 = 0$$

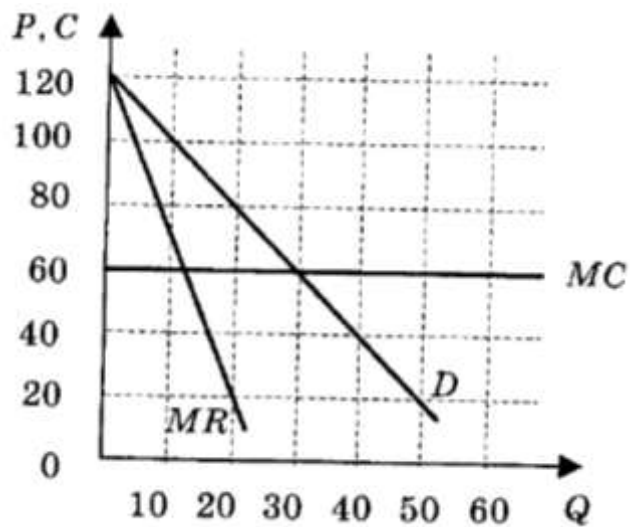
Тобто фірма отримує нульовий економічний прибуток, оскільки ціна дорівнює середнім витратам. Такі обсяги та ціна не є оптимальними, тому що граничні витрати (MC) не дорівнюють граничній виручці (MR). Оптимальними вони будуть при $Q = 200$ та $P = 8$.

Максимальний прибуток фірми дорівнюватиме:

$$\Pi(200) = TR(200) - TC(200) = 200 \cdot 8 - 6 \cdot 200 = 40 \text{ грн}$$

Задача 2.

На рисунку зображені криві попиту, граничної виручки та граничних витрат на ринку.

Завдання:

Порівняйте рівновагу за умови досконалої конкуренції та чистої монополії та визначте:

- як змінився споживчий надлишок після монополізації ринку;
- неповернені витрати від монополізації.

Вирішення:

За умови досконалої конкуренції параметри рівноваги такі: $P = MC = 60$; $Q = 50$. За умов монополізації $P = 100$, $Q = 20$.

Споживчі надлишки за умов досконалої конкуренції:

$$\frac{1}{2}(120 - 60) \cdot 50 = 1500$$

Споживчі надлишки за умов монополізації:

$$\frac{1}{2}(120 - 100) \cdot 20 = 200$$

Втрати споживачів: $1500 - 200 = 1300$

Ринок природної монополії

Задача 3.

У таблиці наведені дані про обсяг продукції, середню виручку фірми внаслідок реалізації певного обсягу продукції та середні витрати.

Таблиця 1.

Показники виробництва, середньої виручки та середніх витрат

Q	AR	ATC
1	100	80
2	80	50
3	60	40
4	50	40
5	40	50
6	20	60
7	10	70

Завдання:

Визначте:

- обсяг та ціну, які максимізують прибуток;
- рівень монопольної влади фірми при використанні оптимального плану виробництва.

Вирішення:

Розрахуємо граничні витрати та граничну виручку:

Q	P	AR	TR	MR	ATC	TC	MC
1	100	100	100	100	80	80	80
2	80	80	160	60	50	100	20
3	60	60	180	20	40	120	20
4	50	50	200	20	40	160	40
5	40	40	200	0	50	250	90
6	20	20	120	-80	60	360	110
7	10	10	70	-50	70	490	130

1. Умова максимізації: $MR(Q) = MC(Q)$. В нашому випадку це відбувається при виробництві 3 од.:

$$MR(3) = MC(3) = 20$$

Відповідно фірма продаватиме 20 од. продукції за ціною 60 грн.

2. Рівень монопольної влади розраховується за формулою:

$$L = \frac{P - MC}{P} = \frac{60 - 20}{60} = \frac{2}{3}$$

Задача 4.

Результати статистичного аналізу ринку шоколаду представлені в таблиці.

Фірма	Обсяг виробництва, т
ВАТ «Крафт Якобся Сушард Шоколадна фабрика «Україна»	13131
ЗАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	7801
Корпорація «Roshen»	6257
ВАТ «Полтавакондитер»	592
Корпорація «Бісквіт-Шоколад»	434
АТ «Дніпропетровська кондитерська фабрика»	714
ЗАТ «Одеса»	207
АТЗТ «Кондитерська «Буковинка»»	22

Завдання:

Розрахуйте індекси концентрації для однієї, трьох та п'яти фірм, а також індекс Херфіндаля-Хіршмана. Зробіть висновки.

Вирішення:

Розрахуємо частки фірм на ринку:

Фірма	Обсяг виробництва, т	Частка на ринку, %
ВАТ «Крафт Якобся Сушард Шоколадна фабрика «Україна»	13131	45,03
ЗАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	7801	26,75
Корпорація «Roshen»	6257	21,46
ВАТ «Полтавакондитер»	592	2,45
Корпорація «Бісквіт-Шоколад»	434	2,03
АТ «Дніпропетровська кондитерська фабрика»	714	1,49
ЗАТ «Одеса»	207	0,71
АТЗТ «Кондитерська «Буковинка»»	22	0,08
Всього	29158	100

$$CR (1) = 45,03 \%;$$

$$CR (3) = 93,24 \%;$$

$$CR (5) = 97,73 \%$$

$$HHI = \sum_{i=1}^n S_i^2 = 45.03^2 + 26.75^2 + 21.46^2 + 2.45^2 + 2.04^2 + \\ + 1.49^2 + + 0.71^2 + 0.08^2 = 3216.65$$

Отже, ринок шоколаду висококонцентрований. ВАТ «Крафт Якобс» Сушард Шоколадна фабрика «Україна» займає монополієне становище на цьому ринку (більше 35%), перші 5 фірм також займають монополієне становище, якщо між ними немає значної конкуренції.

Задача 5.

На ринку чистої монополії попит задано функцією: $Q_D = 84 - P$, а функція загальних витрат: $TC(Q) = Q^2$.

Завдання:

Визначити максимальний прибуток монополіста.

Фірма максимізує прибуток, коли обирає обсяг виробництва, для якого граничний дохід дорівнює граничним витратам ($MR = MC$), а ціна дорівнює ціні попиту для цього блага.

Визначемо функцію «ціна – збут» з функції попиту $P = 84 - Q$.

$$TR(Q) = P \cdot Q = Q(84 - Q)$$

$$MR(Q) = \frac{dTR(Q)}{dQ} = 84 - 2Q$$

$$MC(Q) = \frac{dTC(Q)}{dQ} = 2Q$$

$$84 - 2Q = 2Q$$

$$Q^* = 21; P^* = 84 - 21 = 63$$

$$\Pi(21) = TR(21) - TC(21) = 21 \cdot 63 - 21^2 = 882$$

3. Терміни для вивчення

<i>Ринок чистої монополії</i>	<i>Коефіцієнт концентрації</i>
<i>Умова максимізації прибутку монополіста</i>	<i>Індекс Лернера</i>
<i>Монопольний прибуток</i>	<i>Індекс Херфіндаля-Хіршмана</i>
<i>Економічний збиток монополіста</i>	<i>Цінова дискримінація</i>
<i>Оптимальний обсяг виробництва</i>	<i>Природна монополія</i>

4. Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Ринки природної монополії.
2. Втрати суспільства від монополії.
3. Монополія та технічний прогрес.

5. Рекомендована література

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Ігнатюк А.І., Слухай С.В. Мікроекономіка: Підручник/ За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 679с., с. 308-361.
2. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2008. – 438 с., с. 251-280
3. Ястремський О.І., Гриценко О.Г. Основи мікроекономіки: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 579 с.